

megeye értelmiségének egyre fokozódó munkavállalási készségét és bekapcsolódását a nemzetvédelmi munkába. Az új idők szavát megérti Békés vármegye értelmisége! Amíg az 1921—22. évi népművelési évadban 16 előadó volt a vármegyében, az 1938—39. népművelési évadban már 1300 lelkes ember vett részt, a szolgáltni akarás tudatával és ez az élnitudás többletével a magyarság szolgálatában. A népművelési munkából — a legutóbbi évben is a legnagyobb részt — tanítók (462), a tanítónők (136), a tanárok és tanárnők (156) vállalták. Utánuk következnek a lelkészek (84 protestáns, 79 katolikus) és az emberorvosok (75). A többi számok az egyéb foglalkozású előadókat foglalják magukban. Munkájuk nem máról-holnapra érleli meg gyümölcsét, de a magyar jövő névtelen harcosai lelkesedésének hatásai már is jelentkeznek. Munkájuk és a munkásságukról beszámoló mű biztató ígéret a magyar jövő részére.

Kár, hogy a többi törvényhatóságok Népművelési Bizottságai nem adnak ki hasonló beszámolókat annak bizonyosságul, hogy a népművelési titkárok vezetése alatt mily fontos és értékes munkát végez a magyar értelmiség. A népművelési törvény megalkotása ezen a hiányon is segít majd.

H. J.

VEGYES

A pozsonyi magyar gimnázium elmúlt munkaéve.

A felszabadulásunk előtti utolsó esztendőben nekünk, felvidéki pedagógusoknak sokatígérő kapcsolatot sikerült teremtenünk a szegedi nevelői körökkel s kész volt a terv, hogy egymás munkáját a jövőben állandóan figyelemmel kísérjük. A szerencsés történeti fejlődés a határt megszüntette közöttünk, de a kezdeményezés éppen minket kötelez, akiknek olyan lelkesítő érzés volt annak idején a szegediekkel való kapcsolat.

A mai Szlovákiában egyetlen magyar gimnázium van, a pozsonyi; ez derék, hősies nevelői munkát végez és megérdemli, hogy életének minden mozzanatára felfigyeljünk. Eddig is állandóan hallhattunk a „Madách-utcai“ fiúkról és leányokról, litografált, de igen színvonalas folyóiratuk, a Pozsony Diák révén, amelyben komoly tanulmányok jelentek meg a magyarság mibenlétéről, a kisebbségben élő magyar fiatalok kötelességeiről s azokról az irodalmi, művészi és tudományos kérdésekről, amelyeknek ismerve őket őtálló szerepükben megerősíti. A második kisebbségi sorba jutott ifjú magyar

lelkek alkotólendületéről tanuskodik az is, hogy az egyik lelkes fiatal tanárnak, Schleicher Lászlónak az elmúlt, elég mostoha körülmények között lefolyt iskolai évben sikerült megteremtenie az Éneklo Ifjúságot, amely ez év májusában a pozsonyi Városi Színházban bontotta ki zászlaját. Hangversenye a magyar élniakarás és törelessen alkotnitudás fényes ünnepe volt. Nyugati klasszikusok, Bartók és Kodály gyűjtéséből vett magyar népdalok voltak műsoron s ennek keretében a Királyfi című dalos népi játékot is előadták. Ez az ünnepi matiné 3000 szlovák korona tiszta bevételét eredményezett a gimnázium Segítőegyesületének.

Az önképzőkör a magyarság válságos, nehéz óráiban mindig önmagára talál s csodálattal olvassuk az említett Pozsonyi Diák lapjain és a gimnázium idei évkönyvében is, hogy a pozsonyi ifjúság köre milyen komoly és gazdag tevékenységet fejtett ki. A legjobban az elmélyedő, őszinte hang örvendeztet meg, amellyel ezek a fiatal magyarok életkérdéseiket felvetik és megtárgyalják. Mátyás király emlékének nyilvános üléssel hódoltak és ez az est is a pozsonyi magyarság bensőséges ünnepe

volt. Ugyancsak ezek a lelkes önképzőköri ifjak még találkozót is kezdeményeztek a velük egykorú szlovák ifjúsággal, az I. sz. szlovák gimnázium Vajansky-körével. Ezen a zártkörű esten Ady Endre „A Duna vallomása” című költeményét adta elő egy magyar diák és ugyanazt szlovák fordításban viszont egy szlovák gimnázista. A két kör tanár- és diákelnöke is felszólalt, közben pedig szlovák és magyar népdalokat énekelték. Amellett tehát, hogy ez a fiatalság kemény öntudattal alakítja ki magában a nyugati bástyán őrtálló magyarság súlyos és fontos hivatását, arra is van gondja, hogy népdalon, irodalom, a sorsközösség történeti távlatain át egyengesse az utat a Dunavölgyben ezeréve együttélő két nemzet között. A gimnázium Arany János önképzőkörre különben együtt dolgozott az egy igazgatóság alatt és ugyanazon épületben működő koedukációs tanítóképző Móricz Zsigmond önképzőkörével. Mindkettőnek vezetője és fáradhatatlan, lelkes irányítója „az ifjúság kérsére” Ráchel (Szalatnai) Rezső volt.

Szomorúbb képet nyerünk, ha az ifjúsági kezdeményezésekről a hivatalos adatokra vetjük tekintetünket. A „Madách-utcai” diákok oly kedves és hangulatos neve mögött sívár a valóság: a csehszlovák uralom utolsó évében nekik elkészített Kecse-utcai épületből kellett ideköltözniök, a volt Szokol, most Hlinka-gárda házába, a „hátsó traktusba, kőpadlós tantermekbe. Az épület szűknek, elégtelennek bizonyult. Ezért le kellett mondanunk a szertárakról is, a könyvtárakról is. Rajztermünk egyáltalában nincsen. Gyűjteményeinket a folyosón szekrényekben helyeztük el.” Ezt a hivatalos értesítő mondja. S ez az iskola a hajdan nagy-

hírű évszázados pozsonyi liceum, kir. kat. főgimnázium és állami főreáliskola egyetlen megmaradt töredéke!

Különben az intézetben tíz osztályt engedélyeztek. Leányokat az első osztályba már nem vettek fel. A tanulók összlétszáma 385, ezek közül 3 német anyanyelvű, a többi magyar. A tanári kar az igazgató és két tanár kivételével magyar nemzetiségű. A gimnáziumban az I.-től mint első élő idegen nyelvet a szlovákot, az V.-től mint második élő idegen nyelvet az ezidei tanévtől már a németet tanítják. Latin a III.-tól van.

Pozsony festőien szép vidéke sok kirándulásra nyújt lehetőséget, de a diákok megnézték a képkiállításokat is, a városi múzeumot és levéltárat.

Az intézet mellett működő Szülői Társulat is tevékeny volt: foglalkozott az intézet ifjúságát érintő összes kérdésekkel, több növendéket tandíj- és menzasegélyben részesített, az év végén pedig 1000 koronát adományozott a szegénysorsú tanulóknak az iskolai kirándulásokon való részvételére.

Az intézeti krónika szomorú adata két tanárnak az állami szolgálatból való elbocsátása. Mivel ennek a kérdésnek hátterét nem ismerjük, érdemileg nem is szólhatunk hozzá, csak szomorúan állapíthatjuk meg, hogy az ilyen mozgalmas idők politikai hullámverése kártársakat szakíthat el kedvelt munkakörüktől.

Ezekben foglalható össze a Madách utcai fiúk gimnáziumának múltévi története. Hisszük, hogy mind a tanárok, mind az ifjúság töretlen hittel és buzgalommal kezdik meg az új iskolaévet, hogy helytállhassanak nehéz történeti hivatásukban.

Krammer Jenő dr.